

تحلیلی بر وضعیت انرژی در ایران و میزان مصرف حامل‌های انرژی (مطالعه موردی: آذربایجان شرقی، فارس، خوزستان، اصفهان و تهران)

ابوالفضل قنبری^{۱*}، موسی واعظی

۱- دانشیار گروه پژوهش‌های جغرافیایی دانشگاه تبریز، a_ghanbari@tabrizu.ac.i
۲- دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی آمایش سرزمین، musa.vaezi@yahoo.com

چکیده

یکی از مهم‌ترین مباحث در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی کشورهای جهان، موضوعات مرتبط با انرژی و میزان مصرف آن در بخش‌های مختلف می‌باشد. انرژی به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل تولید و ماده اولیه مورد نیاز در مصرف نهایی، از نظر اقتصادی دارای اثرات قابل توجهی است و نفت و فرآورده‌های نفتی کماکان مهم‌ترین تامین کننده انرژی در جهان هستند. از آنجایی که بخش انرژی زیربنای اصلی توسعه به شمار می‌رود، مقدار مصرف حامل‌های انرژی نقش بسزایی در فعالیت بنگاه‌های تولیدی ایفا می‌کند. از این رو تحقیق حاضر با استفاده از آمارنامه‌های وزارت نیرو و سازمان‌های مرتبط و ترانزنامه‌های سال‌های مختلف و تحقیق‌های انجام گرفته در این زمینه به بررسی و تحلیل وضعیت مصرف انرژی در ایران و مصرف حامل‌های انرژی در استان‌های آذربایجان شرقی، فارس، خوزستان، اصفهان و تهران پرداخته است. نتایج حاصل از تحقیق نشان می‌دهد که مصرف نهایی انرژی در ایران از ۸۳۳/۸ به ۱۰۵۸/۶ میلیون بشکه معادل نفت خام افزایش یافته است. این افزایش چشمگیر در مصرف نهایی انرژی، ضرورت تداوم و شتاب در اقدامات بهینه‌سازی در عرضه و تقاضای انرژی را بیش از پیش ضروری می‌سازد. چرا که سالانه صادرات انرژی کشور تنها ۶/۹ درصد کاهش داشته در حالی که واردات سالانه ۹/۴ درصد افزایش یافته است. ادامه این روند باعث می‌شود که وابستگی انرژی کشور به واردات افزایش یابد. کارایی مصرف انرژی نیز در ایران در بازه ۷۰ الی ۸۰ درصد قرار دارد و وضعیت نامناسبی نسبت به کشورهای دیگر دارد. مصرف حامل‌های انرژی بنزین، گاز و برق در استان‌های مورد نظر نشان‌دهنده این امر است که مصرف در استان‌های آذربایجان شرقی، فارس و اصفهان با ریتم هماهنگی مصرف می‌شود ولی در استان‌های خوزستان و تهران بنا به شرایط خاص مصرف حامل‌های انرژی با نوسانات زیادی همراه است و همواره در حال کاهش و افزایش می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: مصرف انرژی، حامل‌های انرژی، کارایی انرژی، ایران.

مقدمه

یکی از مهم‌ترین پدیده‌های عصر حاضر که توجه بسیاری از محققان و صاحب‌نظران را به خود جلب کرده، پدیده شهرنشینی و توسعه شهری و روستایی می‌باشد. تا جایی که صحبت از انقلاب شهری در دنیا می‌شود. اگرچه توسعه شهری و شهرنشینی اغلب در شکل نوسازی اقتصادی مورد بحث قرار می‌گیرد، این پدیده یک شاخص اجتماعی، صنعتی و اقتصادی است که تراکم شهری را افزایش داده و چارچوب رفتار بشری را دگرگون می‌سازد [۱]. بنابراین، رشد جمعیت شهری که عمده این رشد به دلیل مهاجرت از روستا به شهر بوده، یکی از تحولات مهم در شهرها می‌باشد. اگرچه تغییرات در افزایش جمعیت شهری به دلایل مختلفی می‌باشد (برای مثال، مسایل اقتصادی، سیاسی و ... در این تغییرات تأثیر می‌گذارند)، مسلماً افزایش جمعیت